

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

De quatuor Hominum nouissimis - Qvi Qvidem Sacri Adventvs Qvatvor
Hebdomadis accomodati: Sed & Concionvm Fvnebrivm materiam abundè
suppeditant

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1629

Feria Sexta. De Examine Qvod In Ivdicii die instituetur.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56277)

veneris, & generalem hunc conuentum celebras, ab hœdis sequestrati, in dextra parte consistere mereamur: vtq; corpora hæc nostra sepulchris egressa; pelle propria conuicta, ossibus compacta, animaq; denuo subintrante redanimata fiat, vt ipse olim promissisti, instar solis rutilantia, instar stellarum rerumq; cœlestium in corruptibilia, denique gloria cœlestis gaudiique participent, vt olim dolorum & ærumnarum participarunt; & quoniam, ô Iudex maxime tremende, summæque maiestatis, omnes in valle Iosaphat, loco ad iudicium hoc peragendum peridoneo, comparere necesse est; nobis hoc, obsecro, bene cedat, vt, postquam latam pro nobis sententiam tuleris, in vitam æternam, quæ vltima & summa felicitas est, ingredi valeamus; cuius nos compotes reddat, qui viuit & regnat, in sæculorum sæcula, Deus. Amen.

FERIA SEXTA.

DE EXAMINE QUOD IN IUDICII DIE INSTITUETUR.

Partitio.

1. De memoria præteritorum & futurorum usurpanda.
2. De personis iudicii.
3. De horrendo rigore iudicii.
4. De libris aperiendis.
5. De examine Iudicis.
6. De peccatis nudandis.

Memorare nouissima tua, & præsertim seuerum examen quod in iudicio habebitur, & in æternum non peccabis. Eccles. 7.

FIGURA.

Matth. 25. **D**ives quidam pater familias, relicta domesticis omnium rerum & facultatum administratione, thesaurisque iis ad negotiandum, interea dum abisset concredito; abiit in regionem longinquam, procul à do-

mo & patria. Post longum deinde temporis spatium reuersus vocauit ad se seruos, rationemq; ab iis traditæ pecuniæ postulauit: singulorum vero rationibus diligenter examinatis, quos fideles & industrios in negotiando repetit, præmiis amplissimis affectos & laudibus; se dimisit: quos autem rerum suarum negligentes & socordes nihil fecisse lucrari comperit, acriter correptos crudelibus & æternis suppliciis addixit. Veritas parabolæ huius visceribus cœclusa, hæc est; Dominum sc. nostrum Iesum Christum, hominem illum patrem familias, opulentum vt qui maxime, in die ascensionis ad cœlos, è mundi huius domo exiisse, vt in longinquam regionem secederet: in qua cum iam propemodum mille sexcentis annis hæserit, relictis interea nobis qui natura eius serui & subditi sumus; gratiarum suarum thesauris, sanguine inquam pretioso; cruce, meritis: tandem aliquando, cum tempus superna dispensatione præfinitum aduenerit, reuersurum vt rationem nobiscum ponat: & quos tunc repererit, concreditis talentis bene & debite vsos esse, æternam illis beatitudinem in mercedem & compensationem collaturum: quos vero inuenerit datam gratiam male impendisse, acriter castigaturum, perpetuoq; incendio mancipaturum. Et paucis vt complectar, delineatum hic & rudi quadam Minerua adumbratum videmus examen illud, quod in extremo iudicio Iudex ille vniuersalis instituet; examen illud nouum, inauditum, strictissimum, in quo vix iusti ad obiecta poterunt respondere. Ipsum porro latius deducturus sum præsentis horæ spatio, si solitum S. Spiritus auxilium, Mariæque aduocatae nostræ patrocinium non denegent. Angelicam idcirco omnes salutationem repetamus.

Ave MARIA.

Docuit olim Pythagoras, duorum potissimum temporum homini rationem habendam, temporis nimirum matutini, quo quid toto die agendum sit prospicere oporteat; tum vespertini, quo quid eodem actum est, ad examen & trutinam reuocandum est. Idem vt faceremus monuit nos hisce verbis Seneca; *Animum quotidie ad rationem reddendam*

I. Duorum temporum memoria suavit Pythagoras. Lib. 3. de ira cap. 36.

dam Socandus est: faciebat hoc Sextius, ut consummato die cum se ad nocturnam quietem recepisset, interrogaret animum suum.

Si ethnici hoc faciendum suaserint, nos nostro hoc exulcerato sæculo idem facere cur detrectemus, omnibusque Christianis assidue inculcare, duorum potissimum temporum habendam esse rationem. Ad vos igitur me conuerto, Auditores, vnicuique exhortor, duorum ut temporum rationem habeatis, temporis nimirum matutini, vitæ scilicet & vespertini, mortis; ut in vno malorum præteritorum, in altero strictæ illius rationis, quæ vobis reddenda restat, memineritis: in quo sanctos omnes qui vnquam existere, imirabimini.

Psal. 142.

Hoc namque erat exercitium regis Dauid, cum diceret, *Memor ero dierum antiquorum*, id est, Nunquam non recordabor dies iuventutis meæ, ut peccatorum in iis commissorum hac ratione memoriam semper ante oculos habeam: in quibus de vita præterita deque aurora sermo est, Alibi vero ait:

Psal. 96.

Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui: id est, Non respiciam modo quæ præterita sunt, sed etiam oculos in venturos dies conuertam, examen tuum in mente habebō, iudicia post quæ ipsa æternitas sequetur, semper recordabor; hic de vespera quo exigenda est ratio, Propheta loquutus est.

Isai. 38.

Idem olim mente agitabat Ezechias, & ad Dominum clamans dicebat: *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*: Adde precor annos aliquot vitæ Domine, mortem differ, indulge laboranti inducias, ut interea vitæ prioris statum recollere, præteritaque delicta disquirere valeam, quibus tuam aliquando maiestatem offendi. Meminerat ille temporis matutini, & Moyse longe ante noctis: vnde de populi cæcitate & ingratitude conquestus exclamat: *Gens absque consilio est, & sine prudentia: Scintillam sapientis & intelligerent, ac nouissima prouiderent*. Vnde efficitur, cogitationem vtriusque temporis esse ad salutem necessariam.

Deut. 32.

Poetæ omnium nugarum artifices & concinnatores, Deum quendam excogitarunt,

cui gemina esset facies, vna nimirum qua videret ea quæ retro essent, altera qua quæ ante posita conspiceretur; & hunc lanam bifrontem nuncuparunt. Fabulosum hoc quidem & commentitium: hinc tamen ostendere cupio, Christianos bicipiti huic lano similes esse debere; gestando nimirum oculos anterius, ut futura prævideant; item retro, quibus præterita respiciant.

Christiani
lano simili-
les esse de-
beant.

Vidit Ezechiel olim quatuor animalia, quæ pedes & alas haberent, quæque instar fulguris ibant & reuertebantur. Enigmatice per hæc animalia designari certum est Christianorum animas: quæ alas quidem habere videntur, eo quod piis se meditationibus à terra in altum subrigunt, pedes autem quando nimirum corporibus his inclusa in lacrymarum valle cuiusitant, sed debent adhære & reuerti, in alterum scilicet mundum se contemplatione transferre, ut iudicium & examen quo Deus in impios utetur pendant: inde vero etiam mox reuerti, ut prioris vitæ seriem præteritaque delicta interdum præ oculis habeant. Huc respexit regius Psaltes, dum canit: *Et propter hanc in altum regredere, Dominus iudicat populos*.

Ezech. 1.

In scala, quam Iacob olim dormiens vidit, quidam Angelorum descendebant, quidam vero ascendebant, & nullus, ut bene norauit Bernardus, quiescebat. Docet nos visio, in vitæ huius scala, quæ non nisi sexaginta, ad summum octoginta gradibus constat, per quos ætatis nostræ anni designantur, semper nobis esse ad extremi huius iudicii meditationem ascendendum, & in delictorum nostrorum cognitione descendendum, & in nullo nos gradu nostri oblitos morari debere.

Gen. 28.

In lege Mosaica, quæ plena erat figuris (Vmbra siquidem habet lex futurorum bonorum) animalia quæ non ruminabant velut immunda habebantur. Nouum hic mysterium: quo edocemur, animas quæ nunquam aut rarissime diuina iudicia ruminant, neque examina, discussionesque, quas illic habitum iri certum est, meditantur, coram Deo velut immundas haberi. Hinc fortasse factum

Heb. 10.

Leu. 11.

Deut. 14.

ctum

Etum est: quod sponfus in canticis, omnes dilectæ suæ perfectiones & dotes corporis deprædicans, inter cæteras os eius roscum, & dentes ad ruminandum aptissimos dilaudet. *Guttur tuum sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum, labisque & dentibus illius ad ruminandum.* Et vehementis huius amoris testimonio discere possumus, inter omnes animas, quæ Iesu Christi sponsæ sunt, eas longe pulcherrimas, id est, maiestatique eius gratissimas haberi, quarum dentes sint ad ruminandum idonei, id est, quæ semper examen, quod in stricto illo iudicio habebitur, mente voluant.

Et est hoc profecto attentata & matura meditatione dignissimum: tunc enim magnus in le pater familias, vt in parabola apud Euangelistam habetur, villici, id est, peccatoris diffamacione audita, eundem ad se vocabit, vt coram eo rationem de villicacione reddat, indignatusque illum increpabit, *Redde rationem villicacionis tuæ, iam enim amplius non poteris villicare.* Vnice ad hoc nos adhortatur Sapiens, creditque solam iudicii huius examinisque instituendi meditationem esse optimum ac præstantissimum aduersus omnia scelera antidotum; dicens, *Memorare nouissima tua & in æternum non peccabis.* Atque hoc est, quod præsentibus vobis concione declarare decreui, primo docendo, quam strictum & rigidum hocce examen futurum sit, ac deinde quantus ex reuelacione occultorum scelerum futurus sit pudor. Silere, primum aggredior.

Docent iuriconsulti, vt iudicium aliquod (quod non nisi legitimus actus est trium personarum, qui redditur inter stipulantes) plenum & absolutum sit, tres esse necessarios, iudicem nimirum, reum, & actorem: & si quando reus factum negat, quarum ad hos adhibendum esse, testem videlicet, qui id aperte probet, vt in Decretalibus iidem legum interpretes tradunt: per testimonia autem, aithic glossa intelligere possumus actionem, instrumenta, scripturas, probationesque aliunde accersitas. Porro nihil horum in vniuersali iudicio deerit. Audiuitis enim iam alias, Christum illic

Tom. 4. Bessæ Aduent.

veluti absolutum iudicem cum plenaria & delegata potestate confessurum: rei porro ipsi, erunt peccatores, actor & accusator, diabolus: non deerunt hic etiam testimonia & probationes extrinsecæ. Omnes siquidem creaturæ aduersus miserum hominem testimonium daturæ sunt, *Omnis creatura armabitur contra insensatos.* Ipsa quin etiam vltima conscientia aduersus eum testabitur, *Testimonium reddente illis conscientia ipsorum,* vt ad *R. m. i.* Romanos Paulus scribit.

Tunc scilicet ô miselli rei, magnus ille **II.** Deus quæstionem instituet, diaboli accusabunt, propria denique arguet conscientia. Tunc pater ille familias iratus dicet, *Redde rationem villicacionis tuæ.* Quatuor vobis, ô peccatores fundos & villas tradidi, easque opimas, & in quibus lucrum facere potuissetis, quas iam mille sexcentis annis tenuistis, imprimis mundi villam cum omnibus creaturis: corporis deinde, quod tot in se sensus ac facultates organicas continet: tertio animæ, quæ tot gratis & charismatibus cælestibus donata est: denique villam crucis meæ, Sacramentorum, mortis, sanguinis ac Passionis. De quatuor his iam rationem reddite. Dicit quomodo vos in earum villicacione gesseritis, an non collatis vobis gratis abusi sitis, easque in vetitos vsus conuertit.

Huc ad sis Prælate & Episcopo, redde rationem villicacionis tuæ, gregis tui non caute custoditi, tot animarum, quas prauis dogmatibus & malo exemplo imbuisti, parochiarum perperam administratarum, bonorum Ecclesiasticorum non recte expensorum, beneficiorum male collatorum, aliorumque defectuum in animarum administratione admissorum. Tu quoque ô Princeps & rex, redde rationem villicacionis tuæ; rationem de iniustitiâ iudicibus tuis exercita, de tot peruersis consiliariis de corruptis iudicibus, tot insolentibus famulis, de luxu aulicorum, de superbia subditorum, grauinibus & exactionibus iniquis quibus populum exhausti, de legibus in regno & dominio male custoditis & violatis. Tu etiam nobilis redde rationem de donis tui corporis tui animi, redde rationem nobilitatis

T tuz,

Cant. 7.

Luc. 16.

Ecc. 7.

ff. de verb. oblig.

Decret. dist. 4. cap. 1.

Sap. 5.

Luc. 16.

tuz, libertatisque illius quæ tibi plurimorum delictorum occasio & ansa fuit, cum potius stimulus & calcar ad veram animi nobilitatem, quæ non nisi per virtutes comparatur, parandam esse debuisset; redde rationem tanti neglectus diuinorum mandatorum in plebe, oppressionis ciuium, pupillorum peculatus, ciuium tuorum ruinæ, superbiz insolentiz & arrogantiz propriæ. Redde rationem Doctoz, de pretioso tempore perduto, & tepiditate erga res sacras, negligentia in spiritualibus, de tot erroribus imo tot impiis & blasphemis dogmatibus excoGITATIS. Redde rationem Religioſe, de obedientiz transgressione, de castitatis & paupertatis regularumque tuarum violatione, de arrogantia & præſumptione loco humilitatis assumpta.

Redde rationem tu Concionator de profanato Euangelio, de scripturæ sacræ neglectu, de tepiditate in peccatorib. castigandis, de exigua in docendo populo charitate: redde rationem quod fueris in orationibus rarus, studiis tempus prout oportuit non impenderis, honores ambieris, ab omnibusque æoli & suspici desideraris. Redde tu etiam rationem mulier quod honorẽ violaueris, corpus vendideris, Dei tuique oblita te prostituueris, quod Dei imaginem fucis & pigmentis vitiaueris, eius legem despexeris, tot animas in perniciem & interitum traxeris: tot iauilia & otiosa verba protuleris, tot impudicas cogitationes desideriaque animo fomeras, tot lasciuos intuitus emiseras, & ab aliis vicissim receperis: quod ita superbieris, luxu diffluxeris, prodiga & effusa fueris, proximum denique scandalo dato offenderis. Ecce hæc est examinis formula, Auditores.

Testes qui etiam hic audientur. Hinc namque diaboli frementes & rabie tumentes dicent, Peruicaces hos & obstinatos cõdemna Domine, ad inferos detruide: *Conuertantur peccatores in infernum, indica illos Deus, mille namque criminum rei sunt; descendant in infernum viuentes, vindica auaritiã illam, superbiam castiga, infernalibus flammis luxuriã illam compelle; Redde retributionem superbi, insolentes humilia, ad inum*

Psalm. 9.

Psalm. 45.

Psalm. 39.

oos deice qui caput inter nubila condebant impudentibus pudorem incute, linguis dolosis loquelam eripe: *Erubescant impij, deducantur in infernum, muta fiant labia dolosa.* *Psalm. 30.*

Illic vero cœli clamabunt & dicent. Iam, ô Creator æternæ iustitiæ exerce, iam iniurias in te commissas castiga, iam exurge & disſipa inimicos tuos. Et sanc corpora illa cœlestia aduersus hominem etiam testimonium ferent iniuriamque sibi ab eodem factam conquerentur. *Reuertantur in cœli iniquitatem eius.* Nec ipsi solummodo cœli, sed vniuersæ etiam creaturæ: ipsæ quoque petræ, & saxa aduersus eum testimonium dicent, & iudicem ad vindictam extimulabunt; *fulgura creator omnipotens in ingratum peccatorem coruscationem tuam, secundum iniquitatem eius ultionem exerce: noluit enim intelligere ut bene ageret, legem tuam semper contempsit, virtutum semitam noluit insistere, sed ad peccatorum deuiam tramitem deflexit: Astitit omni via non bona, & inquinata sunt via illius in omni tempore, duxit, quin etiam in bonis dies suos, voluptatibus indulſit, tempus inutiliter tranſegit.* *Psalm. 35.* *Job. 20.* *Job. 21.*

Verum quid ipsa hic dicet conscientia? quomodo insurgent? quomodo prophetae verba ingeminabit, & ostendet, seſetoties impiis dixisse: *Nolite inique agere; & delinquentibus, Nolite exaltare cornu.* Ad iudicem itaque conuersa his eum verbis ad iracundiam & vindictam capiendam prouocabit? Officio tuo iam fungere iudex æquissime: nullam enim præterire impij excusationem queunt: furoris tui mucronem experiantur: nihil enim reperient quo nuditatem velent, & turpidinem pallient. Toties remorsus ingessi, tot pia monita quotidie suggesti, toties ad bonam frugem vt conuerterentur admonui; vt peccandi finem facerent extimulau: toties dixi, ne inſoleſcerent, aut superbiz cornu exaltarent, sed in cassum. Quam obrem Domine, quoniam aduersus hæc omnia ne mutire quidem audent, sed se victos constituentur, iniuriam hæc vindica, iustitiæque brachium exerce; *Hæc maca depositio est.*

Nea

Angelorum
aduersus
peccatores
testimonia.

Non minora quoque hic dicent Angeli. Plena enim voce, ita vt ab omnibus exaudiendi sint, hanc aduersus hominem accusationem instituent; Tandem aliquando, o summe Iudex, maledictos illos peccatores iudica, irrevocabilem illam mortis sententiam, quam toties promeruerit, aduersus eos pronuntia: quam diu enim in hoc mundo vixere, nullis nostris inspirationibus monitionibusque ad meliorem redire frugem voluerit; suggestimus, vt a via prava conuersi poenitentiam agerent, vt relicto diabolo Deum agnoscerent. Sed frustra. Toties libidinosi & laxatis in omnem turpitudinem habitibus rudentibus suggestimus: Nolite fieri sicut equus & mulus quibus non est intellectus. Auaris, Rapinas nolite concupiscere. Propter diuitias insolentibus, Diuitias si affluant, nolite cor apponere. Superbis & tumidis, Nolite extollere in altum cornu vestrum. Peruicacibus & saxo durioribus, Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. Omnis tamen nostra adhortatio frustra fuit, mortuis & litto-ri verba fecimus, sed quia noluerunt benedictionem, ideo elongabatur ab eis. O testimonia grauissima, o depositionem sole & meridie clariorem! Nihil ad hæc, o miser peccator respondere aut hincere poteris, cum omnia sint quam certissima, & testes omni exceptione maiores. Quis hic itaque non trepidet ac formidet.

III.
Psal. 94.

Porro Deus ipse examinabit & discuti-ent, ait enim de se apud Prophetam, Arguam te & statuam contra faciem tuam. Demones autem accusationem intentabunt, & omnes creaturæ testes erunt. Quale, Deus bone, examē, qualis actio, qualia testimonia! Deus litem disquiret, o horror! diabolus eam mouebit, o terror! totus autē orbis eidem subscribet, miserum! An non metuis anima meas cum cogitas aliquando te eorum strictissimo hoc iudice apparituram, coram tot testibus de rei veritate certissimis; & vbi de tot criminibus accusaberis? Princeps ille hominum Adam, vnus tantummodo criminis reus, huic sese iudici sistere iussus, comparere metuens, fugaque sibi consulens, sub arborum ramis frondosisque latebris delituit.

Gen. 3.

Quid autem tu, o misera facies, cum ante iudicem hunc rapieris de innumeris criminibus conuicta? Quo te conferes? vbinam te abscondes? nusquam enim latitare poteris. Præuidit id olim Dauid, cum de se loqueretur: Quo ibo à spiritu tuo? & quo à facie tua fugiam? Si ascendero in caelum, tu illic es. Si descendero in infernum, ades. Si sumsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris, Etenim illuc manus tua deducet me, & tenuit me dextra tua.

Bernardus cum strictum hoc examen animo volueret, tremis & sudat, itaque seipsum plorans alloquitur: O lachryma, vbi vos subtraxistis! O lachryma, vbi estis! vbi estis fontes lacrymarum! fontes lacrymarum, stuite super faciem meam, rigate maxillas meas. Deus meus quid faciam, cum veneris iudicium tuum? Quid respondebo, cum veneris examen iudicij tui? Quid dicam ego misera. Et peccatrix, cum presentata fuero ante tribunal Christi? & a die illi, in quo peccavi! va die illi, quando malum feci! Vtinam non illuxisset sol super me. O dies detestanda, dies abominanda, o dies penitus non nominanda! Non minus quoque timuit Dauid, cum diceret: Non est sanitas in carne mea, non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum; id est, cum cogito peccata mea à iudice illo examinanda, totus horreo, & emedullor.

Bernard.
serm. 27 de
modo bene
vivendi.

Psal. 37.

Sophon. i.

Zach. 4.

omnesque in lapidem vnum directos demonstravit, inuere scilicet volebat, Deum in seuro illo examine, quo clarius hominum peccata intueatur, septem oculos asumpturnum: *Septem isti oculi sunt Domini, qui discunt super vniuersam terram.* Psalmographus hocce idem seruuinum veritus ait: *Si iniquitates ob eruas vobis Domine, Domine quis sustinebit;* id est, si conscientias nostras vique ad imum excusseris, si cominus & adhibita face, acta nostra, dicta, cogitationesque peruersas exquisheris: ecquis tandem iustus erit, quis aduersum te hincere presumat? Si effrons ille in Euangelio, qui non habens vestem nuptialem ad neptias venerat, interrogatus: *Amice quomodo huc intrasti?* nihil habuit, quod responderet, sed pisce murtior mansit; quid faciet infelix peccator, iniquitatibus variis, velut veste lacera, cooperatus, quando eum Iudex de singulis exactissime examinaturus est?

Nemo dubitet, Auditores, Praeses hic cuncta negotia nostra discutiet, facta singula inquirere, intimas rerum medullas enucleabit, & extremos animarum angulos scrutabitur. Alio enim loco idem Prophetascripsit: *Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo, saculorum nostrum in illuminatione cultus tui, in ira tua defecimus,* ait, *iniquitates,* numero plurali, vt de omnibus rationem reddendam esse insinuet, de operibus, verbis & cogitationibus. Id ipsum & confirmavit Job: *Omnes gressus meos dinumerasti.* Petinde ac si dixisset, Scio, Iudex potentissime, esse mihi coram te rationem reddendam, meque de singulis passibus quos vnquam feci, id est, de omnibus animae instinctibus, quae gressus suos habet non secus atque corpus, interrogandum. Atque ita id explicat Gregorius, cuius expositioni libens accedo. Credendum est igitur, iudicem omnia inspecturum, disquiriturum, & ima cordis perscrutaturum.

IV. Quod vt nobis Sacra Scriptura demonstraret, terminis tropologicis vsa est: ait namque iudice illo terribili in throno confidente, libros in quibus singula hominum peccata descripta sunt, aperiendos, & singu-

los iuxta eorum contentum iudicandos. Hos libros intellexit olim Psalmista, cum diceret, *Et in libro tuo omnes scribentur.* Vnde Ecclesia in defunctorum officio concinit, *Liber scriptus proferetur, in quo totum continetur, unde mundus iudicetur;* quod è verbis Apocalypseos tractum est: *Libri aperti sunt, & alius liber apertus est, & iudicabuntur mortui ex his, qua scripta sunt in libris.* In quibus notare vos velum, *aperti sunt,* positum pro aperiuntur: vt in illo loco Danielis: *Iudicium sedit, & libri aperti sunt.*

Sed quid per hosce libros intelligitur? supereruntne igitur in mundo deflagrato Bibliotheca; an non vero incendio consumptae erunt? an non ignis omnes in cineres redegerit? Quaestionem hanc explicans Augustinus, ait, non esse verisimile in iudicio illo materialem aliquem librum legendum, vel hominum peccata alibi conscripta asseruari. Nimis enim puridum est: per hanc scripta codicem aliquem materialem, aut commentarium manu scriptum intelligere, sed verba illa Apocalypseos figurate intelligenda sunt perque ingenia hanc volumina, in quibus singula singulorum peccata conscripta afferuntur, diuina quaedam virtus designatur, qua fiet, vt sua vnique opera, tam bona quam mala in vnico instanti tam perfecte in memoriam reditura sint, vt coram cernere, ac velut in libro descripta legere possit, de quibus accusetur, vel quae excuset.

Hae quidem ex mente Sanctorum Bibliorum exposita sunt, Augustine, dicere tamen ausim, ne à litterali sensu abeam longius, vere hic libros aperiendos, *Et libri aperti sunt.* Erunt enim alij libri, qui ab incendio tuti erunt, quique nullo vnquam aeo consumuntur. An non meministis ingentis illius voluminis, septem muniti sigillis, quod in Apocalyp Joannis describitur, in quo omnium electorum nomina descripta sunt. Tunc patebunt antiqui illi annales, tunc enoluetur commentarius ille à mundi initio conscribi coeptus, in eo que omnes praedestinati comprehensi legentur. Videbatur aliquid de eo inaudisse Psalmista, cum dice-

Pfal. 62. diceret; *Deleantur de libro viventium, & cum*
Pfal. 39. *iustus non scribantur.* Item alio in loco: *In ca-*
pitae libri scriptum est de me. Et Apostolus:
Philip. 4. *Quorum nomina sunt in libro vite.* Memoria
namque aeterna Dei Patris instar Calepini
est, ac diatij ab omni aeternitate contexti,
in qua omnia delicta nostra velut insculpta
continentur, quae tunc patebunt. Recordamini
hic, quae so, quod in mulieris adulterae
iudicio acciderit: Ait Euangelista, Christi-
Ioan. 8. *stum, interea dum muliercula haec à Phari-*
saeis accusaretur, & ad mortem ex legis pra-
scripto deposcebatur, conticuisse, digito ta-
men suo in terra scripsisse. Ita quoque ille,
qui orbem aliquando iudicaturus est, modo
racer, interea dum daemones nos accu-
sant, & morti addicere gestiunt; Ipsa tamen
peccata memoriae suae libro inscribitur, non
quasi pulveri & terrae, sed atque illa laminae in-
scriberet. Duobus in locis testatur Job Pro-
Job. 19. *pheta: Quis mihi tribuat, ut scribantur sermo-*
nes mei? Quis mihi det, ut exarentur in libro
stylo ferreo, & plumbi lamina, vel certe sculpan-
Job. 31. *tur in siliice? & postea longo intervallo: Quis*
mibi tribuat adiutorem, ut desiderium meum
audiat omnipotens, & librum scribat ipse, qui iu-
dicat.

Ipsa quoque vniuscuiusque conscientia
merito liber nominari potest, in qua modo
delicta nostra sigillatim, minutim, breuiter-
que exarata sunt, at nunc largius & plenius
singula deducuntur. Atque hoc Joannes in
Apoc. 10. *Apocalyp. innuit, dicens: Et alius liber apertus*
est; multoque adhuc evidencius ad Roma-
Rom. 2. *nos Paulus: Testimonium reddente illis consci-*
entia ipsorum. Quot hic libri recensentur,
& quidem rarissimi; qui omnes in generali
illa disceptatione aperientur? qui ubi in-
specti & excussi fuerint, eorumque capita
singula, sententiae, verba & apices mature ex-
animati, in accusatos sententia aequissima
prout Scriptura exegerit, ferretur. Ecce figu-
ram.

Esth. 6. *Asuerus Perfarum Rex cum noctem in-*
somnem duceret, curis nimirum quietem
interramperibus, annales priorum tem-
porum, antiquaque regni monumenta af-
ferri iussit, in qua omnia, quae ab amici ac-
cepterat obsequia, & quas à coniuratis &

perfidis passus erat iniurias, telata erant: cum-
que legendo ad locum peruenissent, in quo
de fidei Mardochei Judaei obsequio, ac co-
iuratione Eunu. horum adversus Regem re-
gnique statum per eum detecta agebatur,
illos quidem dignis affecit suppliciis; Mar-
docheum vero ad summos honores proue-
xit, inque regni partem adscivit. Egregia
perfecto figura, qua docemur, Christum,
cum pra: peccatorum nostrorum, velut an-
xieratum mole, in coelo amplius manere ac-
quiescere nequeat; in suprema illa mundi
nocte, ut veteres annales & antiquos com-
mentarios, in quibus omnium hominum vi-
ta, qui iam inde è mundi initio exstiteret de-
scripta sit, & in quibus omnes virtutes &
merita in eum collata, conspirationesque pec-
cando adversus eum in terra continentur per-
lecturum, ac tum iuxta quod in iis de v-
noquoque scriptum reperit testimonium,
pro benefactis praemia, aeterna pro piaculis
supplicia daturum; Atque ita libri aperti fuisse
dicere adisunt.

Theodoretus verba illa Danielis, *Iudi-*
cium sedit, & libri aperti sunt, exponens, sen-
tit per hosce libros vniuscuiusque memo-
riam intelligendam esse; tunc enim vnicui-
que quidquid olim commisit, in mentem ven-
niet, tamque clare ac manifeste, ac si libro a-
licui inscriptum legeret. Ambrosius vero in
Ambrosii in
Psal. 1. *Psalms commentatus, eosdem libros pro v-*
niuscuiusque conscientia accipit: Qui libri
aperti sunt? nisi conscientia. velut libri, peccato-
rum nostrorum seriem continentes: libri non v-
tique atramento scripti, sed vestigiis delictorum,
& flagitiorum inquinamento. At Augustinus *Lib. 10. de*
per eosdem designari putat Sanctos, quos
ciuit. c. 14. *cum impij aspexerint, non secus ac si libros*
inspexissent, videbunt ad oculum omnia
quae neglexere bona, & quae commiserunt ma-
la. Atque ita credendum est libros apertos
fore.

Sed ad quid haec librorum inspectio?
Tunc scilicet Archididascalus ille, atque o-
mnium facultatum, quae in mundo reperi-
ri queunt Decanus, discipulos examina-
bit, tunc responsiones ordinariae habebun-
tur, tunc quaestiones Academicae quasi pro
gradu adipiscendo instituentur. Ipsi Pon-
tifices,

rifices, Reges, Principes, Doctores, Philosophi acutissimi hic respondebunt; CHRISTVS oppugnabit, Angeli simul & dæmones disputationem auscultabunt. Quis audiuit unquam simile? quis similes vsquam quaestiones habitas legit? Hos vero Actus adeo difficiles ac periculosos credidit Job, vt neminem in mundo reperiri posse credat, qui hic vel hiscere, ne dicam respondere, præsumat: *Verscio, quod ita sit; & quod non iustificetur homo compositus Deo, si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille; & mox adhuc subnectit: si repente interruget, quis respondebit ei? Quis enim subtilis ille doctor, quis doctus ac profundus ille Aristoteles, quis ille eloquens Demosthenes futurus, qui magni huius Chryssippi ac magistri Sophismatibus ac dilemmatibus corautis respondeat.*

Iob. 9.

Et bene; quoties enim hic Iudex in litteris Sacris, magister; atque homines, discipuli nuncupantur? *Vnus est enim magister vester, qui in caelis est:* ait ipse de se; item in Joanne Nicodemus: *Quia à Deo venisti Magister;* & apud eundem: *Vos vocatis me Magister;* & alibi: *Non est discipulus super magistrum.* Cur hoc, obsecro, sibi nomen imposuisse arbitramur; hominibus vero, discipulorum; Ratio egregia est, & egregium mihi conceptum parit. Magnus ille Deus postquam nos creauit, & ad annos discretionis perduxit, de commodis nostris ac progressu sollicitus, ad celebrem mundi huius Academiam nos destinat, vt in eadem virtutum studio incumbamus, variaque nobis merita, velut scientiæ thesaurum, comparemus. Vnde Joannes in Euangelio: *Ego posui vos, vt eatis & fructum afferatis;* ac de se olim Psalmographus ait: *Vt discam iustificationes tuas.* Quasi diceret: A primo ætatis vere in celebrem mundi huius Academiam missus sum, vt discerem quid quid ad æquitatem & iustitiam spectat. Porro varias in Academia hac classes instituit, & viros doctissimos velut rectores & curatores eisdem dedit, qui electiones in eadem ordinarias haberent. Ita namque intelligimus verba illa Pauli: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem pastores &*

Matth. 25.

Ioan. 3.

Ioan. 13.

Matth. 10.

Ioan. 15.

Psal. 118.

Ephes. 4.

doctores, in opus ministerij; in adificationem corporis Christi. Doctoribus vero & rectoribus respondent etiam classes & scholæ. Prima classis dici merito potest Religiosorum, in qua doctissimi sunt & omnium perfectissimi: hic docetur mundi contemptus, voluntaria paupertas, perpetua castitas, & integra ac plena obedientia. Sacerdotalis ordo secunda classis est, vno gradu priori inferior; in qua varia & quidem exquisitissima lectiones habentur, scilicet de perpetuo cœlibatu, de puritate animi hic imprimis necessaria, denique de insigni ergas sacras diuinumque officium reuerentia. Postrema classis est mundanorum, in qua seculares velut nepotes & rerum suarum doctores, perfectione vitæque honestate cum prioribus non conferendi, constituti sunt, rudes adhuc & Alphabetarij, vt interea credere, bonis operibus incumbere, aliasque Christianas virtutes exercere discant. An non egregiæ hæc classes sunt? Ipse porro Deus summus earum omnium rector ac director est, quique etiam in singulis docet. Audiamus quomodo in cathedra personet: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde,* Matth. 23. vt & alias: *Discite quid est, Misericordiam volo.*

Christus de
ctori com-
paratur.

Et quemadmodum magistri, lectione discipulis assignata, eandem toto dein tempore vsque ad raum clamitando exponunt, exhortantur quoque, vt eandem diligenter ediscant; quin & interdum minas addunt quibus eos ad discendum compellant. At vbi vesper aduenit, lectionem recitari iubent, totiusque diei pensum exigunt, tum si quos diligentes inuenerint, laudant, præmiisque afficiunt; desides vero & negligentes castigant. Id ipsum de summo hoc doctore Christo dicendum est, cum enim à prima vitæ nostræ aurora doctissimam lectionem nobis ad discendum præscripserit, torque præclara exempla ad imitandum dederit (ex Ioan. 13. *emplum dedi vobis, vt sicut ego feci, ita & vos faciatis;*) toto vitæ reliquo tempore clamare non desinit, quo nobis eandem explicet, ad discendum inuitet, & interdum etiam iustitiæ virgam interminatur, dicens: *Studetis dum tempus habetis, horas bene impendite,*

Ex
ligi
ia
cui.Ex
bu
ce

adite, in schola mea proficite; metuendum est alioquin ne expellamini, nam *omnis arbor, qua non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittitur.* Eia agite; virtutem consecramini, bonis operibus incumbite, & penitentiam facite; nam *nisi penitentiam egeritis, omnes simul peribitis.* Sed ubi diuini iudicii vesper aduenerit, tum de expenso die diligentissima reddenda erit ratio, tunc de omnibus actionibus, verbis, cogitationibus, tota denique vita respondendum.

Examen religioforum in iudicio. Dicit enim, Huc adfis Religiose, qui iam vsque ad supremam classem promotus eras, vt videam que profectum in schola mea feceris. Dic mihi imprimis, quonam modo vota obseruaueris, quam exacte regulas & constitutiones maiorum secutus sis? Quam negligens pro pudor! fuisti! quam negligenter datum tibi ad discendum tempus impendisti? quippe qui nihil eorum que tibi prescripseram preeliteris. Docueram te, vt, si magnus in regno colorum esse cuperes, minimus hic in terra fieres: sed lectionem hanc non didicisti, ac semper aliquid mundani tibi contagii adhæsit. Docueram quoque, si ad perfectionem velles pertingere, tibi ipse renuntiare, voluntatem propriam resignares, obedientiamque integram superioribus obtemperando amplectereris, *factus obediens usque ad mortem*, mortem etiam crucis. At nihil horum obseruasti, aut retinuisti, semper propria spectasti commoda, propriaque; voluntatem semper secutus es. Quam obrem necesse est castigeris, tuaque negligentia acerrime puniatur.

Examinabuntur sacerdotes. Et vos, dicit sacerdotibus, qui tanto iam tempore Ecclesie mex ministrastis, totannis in Ecclesiastico statu versati estis, dicite mihi, in eo vos quomodo gesseritis. Huc adeste Episcopi, Prasules, Abbates, Pastores, Canonici, omnesque Sacerdotes, dicite, quomodo in Quæstione ac Tractat. De beneficijs studueritis? Quomodo bonis Ecclesie sponsæ meæ vsi sitis? quam male quod deplorandum est, eadē impenderitis? Quod enim pauperum erat & in pauperum vsum collatum, bestiis dedistis, quod in egenos impensum oportuit, in canes & equos impendistis, quod bene collocare debuistis, in

conuiuia, epulas, delicias, ac scorta insumere non timuistis. Non hoc ego vos docui; neque enim bonum est, sumere panem filiorum & dare canibus. Voluistis exaceruare opes, palatia exstruere, dominia acquirere, negotiis incumbere, auaritia studere: cum toties dixerim, *Habentes alimenta & qui- bus regamur his contenti sumus.* Quocirca quoniam tam supina vestra negligentia fuit, corripui meruistis, scandalaque vestra expiari debent.

Mundanos quoque coarguet, eosque ad iudicium & examō vocatos hac oratione increpabit: Adeste gancones, nepotes dissoluti, lurcones voracissimi, quos nulla ratione ad perfectionem potui adducere, aut ex infima asinorum classe ad altiorem promouere. Dicite mihi, quomodo vitæ huius cursum egeritis, quibus occupationibus tempus vestrum traduxeritis? quomodo diuitiis & facultatibus, quas pro mea benignitate abunde subministraui, vsi sitis? ane ex iisdē elemofynas in egenos erogastis? Dixeram cheu! vobis, vt faceretis amicos de mammona iniquitatis, & vos è contra in luxum eas & dissolutionem impendistis. Dicite mihi quomodo talentis & gratijs datis vsi sitis? sacramenta & merita mea quomodo impendistis, ô impii & scelerati? Tempus illud pretiosum, quod bonis operibus impendere par erat, in vanitatibus, ludis, iocis, scandalis, luxu traduxistis. At non erit hoc impune, sine dubio castigabimini, nam vitæ vestræ improbitas acerbissima supplicia promeretur. Atque hunc in modum examen hoc instituetur, itaque libri referabuntur.

Cur putatis, etiam, iudicem hunc in Scripturis nomen patris assumpsisse, atque ita communiter se dici voluisse: *Pater noster qui Luc. 11. est in caelis*, ac deinde, *Vt sitis filii patris vestri.* Ratio est hæc, quam similitudine explicabo. Quando pater aliquis de filii profectu sollicitus, eum ad Vniuersitatem aliquam destinaturus est: de victu, vestitu, libris, deque omnibus necessariis ei prouidens, omnia minutim singillatimque, in annuaria rationeque domesticas referre consuevit, ac diligenter annotare quidquid eius in studia impendit.

pendit. Ut, dum illum confecto studiorum cursu, domum reuocaturus est ei ad oculum demonstraret, quanti sibi totum illud studiorum tempus constiterit, quantumque pecuniarum eius nomine impenderit: simulque sciat, quomodo filius eiusdem vsus fuerit, dicens: Quos in vsus conuertisti nummos illos, quos tali mense tibi misi? quid de illa veste actum est? libros illos quomodo custodisti? Non aliter quoque, Deus omnium hominum Pater, agere solet: nam salutis eorum studiosus, in mundi huius vniuersitatem eos destinavit, ut bonis in ea operibus incumbant: interea vero largissime iis omnia subministrat, nutrit, alit, deque necessariis iisdem abunde prouidet, (nolite solliciti esse dicentes, Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? scit enim Pater vester quia his omnibus indigetis.) Interea vero omnia singillatim in libris rationum describit, & in memoriae suae tabulis annotat: donec è scholis eos domum reuocans, rationumque librum inspiciens, illis ad oculum, beneficia iam inde ab initio vitæ collata demonstrat, omniaque in illos impensa arguendo recenscat.

Quam caro mihi constitistis ò ingrati mortales? quantum hæcenus expendi vt vos enutirem & aletem? E nihilo vos condidi, in vtero materno nouem mensium spatio custodiui; vestri causa homo factus sum, vitam meam vestri liberandi redimendique ergo tradidi, sanguinem meum pretiosum vsque ad vltimam guttam profudi, mille cruciatus & afflictiones vestro nomine peruli. Quomodo autem his omnibus, ò ingrati & perfidi, vsi estis? quamuis enim vitam meam dederim, vos vt in libertatem assererem, vos tamen me offendere ausi estis; eaque manus quæ pro vobis cruci clauis affixæ fuerant, ad vindiictam non veriti prouocare: cor quoque habuistis & animum eum offendendi, qui suum amore vestri cor hasta transfigi in cruce permisit. Quomodo tunc impii erabescant quomodo confundentur? Non quidem exiguus ille pudor fuit, quo Dauid, cum à Nathan Propheta his verbis corripere, affectus fuit: *Ego vnici es in Re-*

Matth. 6.

2. Reg. 12.

gem super Israel, & ego eriste de manu Saul, & dedi tibi domum domini tui, quare ergo contempsisti verbum Domini tui? At maior tuus futurus est pudor, ò peccator, quando tibi iudex omnia quæ in te contulit beneficia & dona amplissima exprobrauit: tunc scilicet iuxta Psaltem regium, *Omnis iniquitas oppilabit os suum.* Iob quoque vir sanctissimus totus contremiscit & pauet, cum acetba hæc improperia & exactam illam disquisitionem perpendit: *Quid faciam cum venerit ad iudicandum Deus, & cum interrogauerit, quid respondebo illi? Quid anuo virum illum sanctissimum metuere, qui virtutem semper coluerat, Dominumque ob oculos semper habuerat, adeo vt amplissimum innocentiae suæ testimonium alibi dederit, dicens: Non reprehendit me cor in omni vita mea: Item Gentium Doctor Paulus: Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum: qui autem iudicat me, Dominus est.* Hocce igitur modo examen hoc peragetur, hoc modo libri illi aperientur qui vt aperti fuerint, omnia mox peccata ad oculum patebunt. Est hoc reliquum huius concionis; quod iam prosequar.

VI. Quamprimum enim, vt iudex examinare inceperit, librosque conscientiarum reserauerit, omnes totius mundi abominationes apertissime ab vnoquoque perspicientur; & quæ prius occulta erant, tunc omnibus patebunt, adeo vt quidquid modo in fundo conscientiae deliret, tunc sursum ascensurum sit, & in apertum proferendum. Hinc Chrysostomus; *Omnia peccata in tam aperto tamque illustri teatro denudata, orbi vniuerso palam facta, hominum nobis parim cognitiorum, partim incognitorum oculis subiiciuntur.* Quam bene hoc ipsum expressit Psalmista? *Quia tenebrae non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, id est, peccata quæ modo velut tenebrae sunt, tunc instar luminis clara apparebunt. Ecce similitudinem.*

Aer hic quem videmus & ducimus, minutissimis puluisculis refertus est, quos atomos appellare Philosophi solent; atque hi per auras, atria regumque ac principum palatia volitant, à nemine tamen videri queunt: at quando sol per vitreas fenestras ostiorum-

Iob. 27.

1. Cor. 4.

VI.

Homil. 3. thi.

ad Rom.

Psal. 138.

Simile.

ostiorumque rimas radios forinsecus immit-
tit, quam primum conspiciuntur. Peccata
nostra Auditores, veri quidem atomi sunt,
meræ privationes, quæ modo à concupis-
centia ad vsque rationem, modo à ratione
ad vsque concupiscentiam feruntur, (*caro*
enim concupiscit adversus spiritum, & spiritus
adversus carnem) omniaque animæ cubi-
culi, penetrantia, sensus, & animæ facul-
tates iisdem plena sunt; interea tamen dum
vivimus, eosdem videre non possumus. Sed
ubi clara illa iudicii dies illuxerit, & rutilans
iustitiæ sol per vitreas corporis fenestras, &
tenuissimas conscientia rimas radios immi-
serit, innumera flagitia apparebunt. Confir-
mat hanc similitudinem meam Augustinus:
Fies, inquit, virtus divina ut cuius opera sua,
vel bona, vel mala mentis intuitu in ira celeritate
cernantur: multoque apertius etiam Aposto-
lus, Illuminabit abscissa tenebrarum, & mani-
festabit consilia cordium.

Tunc nimirum Christus, velut secundus
Ioseph, interpretabitur somnia, & inanes
conceptus Pharaonum; tunc sapiens ille Da-
niel visiones & occultas cognitiones super-
borum Nabuchodonosorum exponet: tunc
Iudex peccatoribus scelera sua modo velan-
tibus tegentibusque dicit, quod olim Pro-
pheta Nathan, Davidi. *Tu fecisti in abscondito,*
ego autem faciam hac in conspectu solis, & coram
omni Israel, id est, in conspectu totius orbis.

Et sicuti olim Ioseph Patriarcha, cum fra-
tres in Ægypto vidisset, peccatum in se ad-
missum quod illi viginti ipsis annis celaue-
rant, manifestavit, eosque de eodem coar-
guit, dicens, *Ego sum Ioseph frater vester quem*
vendidistis in Ægyptum: Ita quoque Christus,
visis omnibus hominibus (qui secundum
carnem & ex natura humana assumpta fra-
tres illius sunt) qui coram se apparebunt di-
iudicandi, licet hæcenus eorum delicta te-
xerit, ac dissimulaverit; tunc tamen eadem
tot mundo manifestabit, & improperans di-
cet, *Ego sum ille Iesus, o peccatores, ille Iose-*
ph frater vester, Pater; Redemptor, simul
& Deus, in quem peccastis, quem vendidi-
stis, cruci affixistis, flagitiisque vestris in mun-
di huius Ægypto ad mortem coegistis. Om-
nia itaque tunc aperta erunt, ut ipsemet Iu-
dex olim prædixit, Nil operum quod non reve-
labitur, & occultum quod non sciatur.

Tom. 4. Bess. Advent.

nia itaque tunc aperta erunt, ut ipsemet Iu-
dex olim prædixit, Nil operum quod non reve-
labitur, & occultum quod non sciatur.

Tunc videbitur ad oculum, quidquid
humani generis auctor nongentis & trigia-
ta vitæ annis admisit; quidquid Enos non-
gentis quinquaginta; quidquid Mathusalem
nongentis sexaginta novem deliquit, deni-
que quidquid omnes homines ab ipso mun-
di primordio vsque in illam diem patrarunt.
Quam admiranda tunc videbuntur Deus
bone? quot tunc ambitiosi cernentur, qualis
fuit Absalom, quot proditores, qualis Iob;
quot invidi, sicut parricida Cain; quot in-
cestuosi, ut Ammon; quot pseudopropheta
& nefarii concionatores; qualis fuit Balam,
qui nimirum legem Dei verbis annuntiant,
operibus vero destruunt & violant? quot Ec-
clesiastici & sacerdotes, qualis Heli, qui tem-
plum ingrediuntur non quidem ad Dei lau-
des celebrandas, sed ad beneficia sacrificia-
que deuoranda? Denique quidquid hic im-
quam admissum fuit, illic ad oculum pate-
bit. Peccate igitur quam potestis maxime, dis-
simulate, excusate, omnia frustra: nam extre-
mo illo die in omnium conspectu erit, quid-
quid hic olim admisistis, omniaque scelera
manifestabuntur. Ipsemet Iudex ita olim
prædixit, apud Prophetam, *Revelabo pudenda*
sua in faciem tuam, & ostendam gentibus nudita-
tem tuam, & regni ignominiam tuam. An pu-
tatis eum hic verbum revelabo frustra posuif-
se? nequaquam, sed magna in eodem latent
mysteria.

Nam ut tempore brumali, quando om-
nia niveo stragulo cooperta sunt, marmor
nemo à latere, aurum à plumbo, gemmam
adulterinam ab iaspide, nec à sordibus res
pretiosas sub nive latentes potest discernere:
donec nive liquefacta suis rebus color & fa-
cies redeat. Ita quoque in vitæ huius bruma,
omnia exterius hypocrisis & apparentiæ cu-
iusdam nive cooperta videntur ita ut virtus
à vitio, iusti ab impiis, sancti ab hypocritis
nequeant discerni; sed in suprema illa die
quando splendens iustitiæ sol, nivis acer-
uos umbramque illam exteriorem dissipaverit,

V

rit,

E. 27.

rit, facile qualis quisque fuerit, apparebit.

Decrepitus Isaac adeo caligantes habebat oculos, ut nec duos à se inuicem potuerit discernere filios. Profecto mundus hic modo ita excoctus & effatus est, (quippe qui quinque annorum chiliades experit) oculosque ita caligantes & obtusos habet, ut proprios agnoscere vix filios queat, nec Esau, peccatores scilicet à Jacob, fidelibus distinguere, sed utrosque sæpius inter se confundat. At in die iudicii vnunquicumque perfecte noverit; tunc namque iustis dicit, *Venite benedicti Patris mei, impiis vero, Ite maledicti in ignem æternum.* Omnia hæc ipsum reuelabo produxit: ostendam gentibus nuditatem, non minoram quoque producet.

Math. 25.

Nahum 3.

Licet aliquis deformi, distorto, & monstroso sit corpore, ac gibbosus, cicatrices quamuis in pectore habeat, & à tergo stigmata, modo indurus sit, nihil horum omnium apparet; sed ubi vestes exuerit, omnis statim deformitas, monstruositas, ceteraque maculae manifeste apparent. Idem de peccatoribus interea dum hic viuunt dicendum est; licet enim anima eorum deformis sit ut quæ maxime, licet gibbo superbiæ tumeat, aliisque vitiorum stigmatibus notata sit, si tamen hypocritis pallio sese cooperuerit omnia recta sunt, adeo ut nihil exterius videri queat: sed in terribili illo die, cum iudex nuditatem reuelauerit, omnis mox iniquitas atque vniuersa flagitia ad oculum apparebunt. Bene igitur Propheta hic de nuditate reuelanda locutus est.

Solent crumeniferae, aut alii malefactores, si sæpius in iusticiæ manus incidant, denudari, ut appareat, num ob delicta quædam priora tergo stigma inscriptum gerant, vel cauterio inusti sint. Si quod in tergo signum apparet sine vlla tergiversatione, non expectato iudicio, aut longiori causæ examine ad crucem mox, aut rotam condennantur. Peccator ad hunc modum, qui læsa maiestatis diuinæ reus est, & toties toto vitæ tempore in magni iudicis manus incidit, si in vltima illa die iterum in crimine aliquo deprehensus comprehendatur, à iudice mox denudabitur, ut ita cõstet, num signum aliquod tergo præferat, num aliquod indicium prioris

comprehensionis inueniri queat; & si quodrum delicti prioris argumentum reperias, ad inferos prorogato ulterius examine, ad inferos eum detrusurus est, & supplicii æterni adiecturus. Hoc scilicet per Prophetam comminatur. *Et ostendam gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam.* Quænam sunt illa regna? regnum nimirum cœli, mundi, & inferorum, in primo regnant Angeli, in secundo dominantur homines, tertium tyrannice tenent diaboli; atque omnes his spectatores erunt ignominia. O pudor, & infamia, & confusio!

Nahum 3.

Hic mentis quodam excessu præ admiratione raptus cum admirante Augustino exclamare compellor, *Ecco coram tot millibus Lib. Metaph. populorum nudabuntur omnes cogitationes meae, cap. 4. tot agminibus Angelorum patebunt vniuersa scelera mea, non solum actionum, sed etiam cogitationum, simulque locutionum.* Quam intolerabilis pudor erit, quantaque confusio summo cum dedecore coniuncta, eorum toto mundo se denudare, cunctis gentibus turpitudinem detegere, crimina sua omnibus reuelare: tantus profecto, quantus esset honestissimæ matronæ se publico ciuitatis loco denudare & vestes deponere coacta. Refert Plutarchus, Messenias mulieres, nescio qua phrenesi & mentis amentia inductas si bi ipsis promiscue vitam eripere solitas adeo ut nullis parentum aut maritorum precibus, nullo suorum consilio a tam infami morte reuocari possent: donec tandem edicto publico cautum est, ut quæcumque primo violentas sibi manus intulisset, nudato corpore, vita licet priuata, per vicos & plateas, magna cum infamia, raperetur. Et sane tantum apud sanguinarias illas sui interemptrices edictum hoc valuit, ut nulla impofterum manus sibi ausa fuerit iniicere, veritate nuda per urbem traheretur omnium sannis exposita, pudrem scilicet mortui corporis mortis timorem anteponebat. Quomodo ergo apprehendere oportebit denudationem coram vniuersis mundi incolis, & in loco maxime celebri & publico?

Lib. de impijs gentibus non licentibus.

An non igitur insensate atque impudens peccator, post tantum Doctorem vtrumque sanctis-

sanctissimum, infamem hanc scelerum tuorum manifestationem ac denudationem perhorrescis, aut saltem cogitando apprehendis? Quid? erubescis delicta vni homini in confessionis secretario detegere; qui igitur feret eadem omnium oculis manifestari? Achitophel, qui aduersus Dauidis regnum conspuit, Absolomoque; vt in patrem inlugete auctor extiterat, cum sciret coniurationem detectam esse, vt infame proditoris nomen subterfugeret, laqueo vitam finire inuoluit, quam in Dauidis conspectum venire. Judas quoque Ischariotes, omnium traditorum facile Princeps, cum sibi propter sceleratam Domini prodicionem, immortalis ignominiam ac dedecus instare sciret, infamilaqueo vitam abrupit, vt extincta vita, simul & infamia exstinguere: ur. Eheu! infide & perfido peccator; qui aduersus cælum toties conspirationem iniisti, quomodo in hoc iudicio te gere, quo animo hanc infamiam sustinebis, cum omnia delicta toti mundo manifesta esse perspexeris? porro ignominiam hanc & infamiam, quæ ex hac scelerum denudatione oritura est, prauidens Dauid scilicet ac beatus prædicat eos, quorum repta sunt peccata.

Sed peto, num peccata iustorum, quæ austerâ pœnitentiâ & alli suo fletu expiata sunt, hic iterum refricanda sint, quæo, num hic de tertio iterata ac blasphema Petri negatione futurus sit sermo? an de lasciuia Mariæ Magdalenzæ; & Dauidis adulterio & homicidio? Negat quidem Magister Sententiarum, quia superius dictum, beatos esse, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum repta sunt peccata. Sed solus ipse huius opinionis est; ceteri enim Patres & doctores sentiunt, iustorum hic peccata non minus quam impiorum reuelanda: non quidem, vt infamiam iis afferant, aut confusionem generant, aut vt propter eadem condemnentur, sed ad maiorem laudem & gloriam, quippe in pœnitentiâ, corporis emaceratione, lachrymis & fletu illa delere & eluere sunt conati, ac proinde manifestatio hæc illis summo honori futura est: quia quamuis Deum offenderint, peccataque in eum commiserint pro iisdem tamen pœnitere. Vt hinc simul manifestum

fieret, omnia hic reuelanda, ac nihil absconditum futurum.

Hoc igitur vos in mente habere velim, obstinati peccatores, marmore & ferro duriores; hocque semper ante oculos gerere, atque ita fieri, vt nunquam Deum offensuris nigorem quoque & seueritatem examinis huius semper perpendere, cogitare quia etiam quanta sit futura infamia delicta sua omnibus reuelata videre, & quidquid vniquam in occulto paratum est, in luminis aurâ & in apertum prolatum: quanta quoque futura confusio ab omnibus tum Angelis & hominibus, tum dæmonibus exhibitari & subsannari, qui omnes vna voce clamabunt: *Ecce homo, qui non posuit Deum adiutorem suum.* Psal. 53.

Quæ omnia si quis in mente habuerit, nunquam diuinam iustitiam peccando offendet.

Et sane ita se res habet summe & supreme Iudex. Cuius enim tanta foret impudentia, vt suum offendat Dominum, regem Deum & creatorem, suumque etiam Iudicem à quo iudicandus sit? quis adeo futurus est audax & præsumptuosus, vt aduersus eum conspiret, cui exactissima de tota vita reddenda est ratio? Equidem mille potius mortis genera subire paratus sum Domine, quam de te offendendo vel cogitare. Quomodo enim tam strictum examen subeam? qui tantam infamiam sustineam, qua ab omnibus hominibus derideat? Sane, qui hanc ignominiam subierit, dicere illud Prophetæ poterit: *Omnes, qui viderunt, deriserunt me.* At Psal. 21. cuius tantæ futuræ sunt vires, ô Iudex viuorum ac mortuorum, qui in hoc examine non exspuescat? an non vero tibi sufficiat de operibus verbisque rationem reddi, vt ipsas etiam cogitationes discussurus sis. Nam, si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebis, si omnia minutim enucleare volueris, Paradisi fores occlude, & Diuitis potius ianuam reuera, omnesque ad inferos detrude: neminem namque esse putem, qui iustitiæ tuæ ad amissum satisfaciat. Quamobrem noli ô æterne Deus, Pater, ac Iudex: iniquitates nostras excutere, noli easdem accurate inquirere, sed ostende nobis misericordiam tuam, nosque æternam

gloriam, quam passione acquisisti, quæq; ultima nostra felicitas est, intrare concede, cuius nos participes reddat Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, Amen.

SABBATO.

DE SENTENTIA, QUÆ IN IUDICIO PRONUNCIABITUR.

Partitio.

1. De horrida voce sententia.
2. De sententia in iustorum.
3. De sententia reproborum.

Memorare nouissima tua, & sententiam imprimis, quæ in iudicio extremo ferretur, & in æternum non peccabis. Ecl. 7.

FIGURA.

Apor. 19.

Vidit olim in Apocalypsi sua Joannes cœlum apertum, & ex eo equum album egredientem, cuius fessor vocabatur fidelis & verax, cuiusque nomen designabat verbum Dei, qui præterquã quod esset ad præliandum litigandumque edoctus, erat & in iudicando versatissimus, in quo iusticiam seruabat. Oculi eius erant flammei, vestis cruore tincta, caput variis diadematis redimitum; de ore eius gladius anceps egrediebatur & acutissimus, quo omnes mundi nationes & gentes ferire conabatur. Sequebantur hunc agmina cœlestium stolis albis indutorum, & candidis equis insidentium. Gestabat adhuc virgam ferream, qua omnes nationes regebat & coercebat, eiusque femori inscriptum erat, Rex regum, & Dominus dominantium. O fecundum & feracem mysteriorum campum! Et sane nullus per hunc equitem melius designari posse videtur, quam Christus Dominus ac Redemptor noster ad iudicium venturus. Albus ille equus eiusdem humanitatem denotat, quæ tunc cœlo egressura est, nitida, munda, & ab

omni prorsus sordē ac labe immunis; eques autem eidem insidens, ipse Dei filius est ac Virginis fructus, qui in promissis fidelissimus, & in verbis veracissimus, qui que non nisi summa cum iustitia pugnet & iudicet: nam in quantum Iudex sententiam pronuntiabit, & in quantum bellator, eandem executioni mandabit, in quo nullus ei vel minimum poterit contradicere. Virga autem ferrea typus est æquitatis illius, nam quem admodum ferrum difficile flexitur, aut in varias partes ducitur: ita quoque æquitas eius in nullam poterit partem flexi, aut favore duci. Oculi illi flammei, indicant furorem; diademata illa, mercedem & retributionem quam iustis passione sua acquisuit; vestis illa purpureo sanguine cruentata, index est vulnærum, quæ olim in passione sua accepit, quæ tunc aduersus peccatores vitionem & vindictam deposcent; exercitus illi, qui eum comitantur & stipant, significant legiones illas Angelorum & Sanctorum, quæ cum Iudice hoc ad iudicandum descendent. Denique gladius ille regius, vtrimque acutissimus, qui ex magni huius Iudicis ore prodibit, imago est horridæ & formidabilis sententiæ, quæ extremo illo die ab ore ipsius exibat; sententiæ, inquam, terribilis ac metuendæ, cui mille gladij ac mucrones comparati instar festucæ videantur: sententiæ quæ instar gladij obuios quosque interficiet, quæ in omnes mundi nationes sæuiet, sententiæ quæ instar gladij ancipitis animas simul & corpõra transadiget. O sententiam inauditam! ô terribile decretum! ô tonitru irreuocabile! De eo pluribus hodierna concione agemus, eiusque horrorem & magnitudinem cunctis ob oculis ponemus. In quo velim, ô Sanctissime Spiritus vocem meam roborari, pulmones & latera dilatari, ingenium illustrari, pectus firmari, atque animum & vires superaddi. Tuque ô sacratissima Mater & Virgo, solitum hic mihi auxilium ne deneges, sed adesto precibus, adesto patrocinis, atque ideò solito etiam more te salutamus.

AVE MARIA.

Dū cogitabundus hodie, nescio quod meditans, I.